

1. Shrnutí

- Průmysl je dlouhodobě jedním z klíčových odvětví ekonomiky ČR. V roce 2019 vytvářel 42 % produkce národního hospodářství, na celkové přidané hodnotě se podílel necelými 30 % – obdobně jako u zaměstnanosti a objemu mezd i platů. Hodnota fixních investic v průmyslu představovala téměř polovinu investiční aktivity celého sektoru nefinančních podniků. Ve srovnání s výší investic v celém sektoru vládních institucí byla v roce 2018 hodnota investic v průmyslu (406 mld. korun) o 80 % vyšší. Silný význam nabývá investiční aktivity průmyslu v oblasti informačních a komunikačních technologií, ostatních strojů a zařízení (mimo dopravní prostředky a zařízení) a také ve sféře vědy a výzkumu. Průmysl tvoří rozhodující část zbožíového zahraničního obchodu ČR a zásadně se podílí na poměrně vysoké otevřenosti celé ekonomiky. V posledních letech putovaly stabilně na vývoz dvě třetiny tuzemské průmyslové produkce.
- Silné postavení tuzemského průmyslu v národním hospodářství je patrné i ve srovnání se státy EU. Vyššího podílu na přidané hodnotě v celé ekonomice dosahoval v roce 2019 jen průmysl v Irsku. V podílu průmyslu na celkové zaměstnanosti drží Česko primát již více než dvě dekády. Velmi důležitou roli na trhu práce měl průmysl i v Polsku, na Slovensku a ve Slovinsku.
- V průmyslu pracovalo dle pojetí národních účtů v roce 2019 celkem 1 517 tis. osob. Jejich počet se po pěti růstových letech meziročně snížil o 0,8 % a zaznamenal nejslabší tempo po roce 2010. K meziročnímu poklesu přispěly nejvíce výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů, strojírenství a kovovýroba. V období od poslední recese (mezi roky 2013 a 2019) se průmysl podílel na růstu zaměstnanosti v celé ekonomice bezmála 40 %. Dařilo se zejména výrobě motorových vozidel, kde se počet zaměstnaných zvýšil skoro o třetinu (na 200 tis.). Naopak bezmála čtvrtinu pracovních míst ztratil kožedělný průmysl a šestinu těžba a dobývání.
- K nejprůmyslovějším regionům ČR z pohledu zaměstnanosti patří dlouhodobě Liberecký a Zlínský kraj a Kraj Vysočina. V celém Česku pracovalo v průmyslu 36 % zaměstnaných mužů a 23 % žen. Podíl průmyslu na celkové zaměstnanosti mužů v poslední dekádě mírně rostl, u žen stagnoval.
- Téměř dvě třetiny pracovníků v průmyslu tvořili manuálně pracující. Muži v této kategorii působili nejčastěji jako řemeslníci a opraváři, ženy jako obsluha strojů a zařízení. Podíl manuálně pracujících klesl mezi lety 2011 a 2019 o 2 p. b. Nárůst nemanuálních pracovníků byl tažen zejména kategorií specialistů, jejichž podíl vzrostl ze 3 na 6 %. Nejlepší kvalifikační i vzdělanostní skladbu pracovníků vykazuje z hlavních odvětví průmyslu energetika, nejhorší těžba a dobývání. Terciární vzdělání mělo jen 13 % zaměstnanců v průmyslu, skoro o polovinu méně než v celé ekonomice.
- Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance (po přepočtu na plné úvazky) v průmyslu čítala v roce 2019 nominálně 33 963 korun a meziročně se zvýšila o 5,4 %. To bylo o rovný procentní bod méně než v celém národním hospodářství. Dynamika mezd v průmyslu za tempy v celé ekonomice lehce zaostávala i po většinu posledního pětiletí. V roce 2019 rostla průměrná mzda nejvíce v kožedělném průmyslu (8,2 %), nejméně v těžbě a dobývání (3,6 %). Mezi roky 2012 a 2019 se relativně nejvíce zvýšila mzda v menších průmyslových odvětvích, která zároveň profitovala z opakovaného navyšování minimální mzdy.
- V roce 2019 dosáhla průměrná mzda v energetice 49 tis. korun a byla 2,7krát vyšší než v oděvním průmyslu. Zaměstnanci ve výrobě motorových vozidel pobírali v průměru měsíčně 40 tis. korun, což se podepsalo na nadprůměrné výši mezd v průmyslu ve Středočeském kraji. Nepatrně více ale inkasovali zaměstnanci v průmyslu v Praze. Jejich výdělky zde byly o více než třetinu vyšší než v Olomouckém a Karlovarském kraji. V období 2005 až 2018 se mzdy zvyšovaly nejvíce v krajích s významnějším zastoupením výroby dopravních prostředků a návazných oborů. Opačně na tom byly regiony s vyšším zastoupením oborů těžkého průmyslu (včetně těžby a dobývání).
- V roce 2019 pobíralo v průmyslu nominální hrubou měsíční mzdu nižší než 23 tis. korun jen 17,1 % zaměstnanců, v celé ekonomice 23,7 %. Stejně tak zastoupení vysokopříjmových pracovníků (nad 60 tis. korun měsíčně) bylo vyšší v celé ekonomice (8,3 %) nežli v rámci samotného průmyslu (7,4 %). Celková

mzdová diferenciaci v průmyslu se ve srovnatelné řadě mezi lety 2012 a 2019 plynule snižovala, a to s obdobnou intenzitou jako v celém národním hospodářství.

- Zatímco v roce 2019 vzrostly v průmyslu nejvíce mzdy řídicích pracovníků, v předchozích letech konjunkturálního období posilovaly nejrychleji mzdy nízkovýdělkových manuálních činností. Pomocní a nekvalifikovaní zaměstnanci inkasovali v roce 2019 v průmyslu o 15 % vyšší mzdu než tato kategorie pracovníků v celé ekonomice. Zaměstnanci se základním vzděláním pobírali v rámci průmyslu nejvyšší mzdu v těžbě a dobývání, osoby s vyššími stupni vzdělání vždy v energetice.
- V roce 2018 činily celkové náklady práce na jednoho zaměstnance v průmyslu (po přepočtu na plné úvazky) ročně 541 tis. korun. To bylo o 7,8 tis. korun více než v celé ekonomice. Pracovní náklady v průmyslu se meziročně nominálně zvýšily téměř o 8 %, jejich růst v poslední dekádě v roce 2018 kulminoval.
- Podíl sociálních požitků a ostatních sociálních nákladů na celkových nákladech práce v průmyslu mezi roky 2014 a 2018 stagnoval (na 2,7 %). Šlo však o příznivější vývoj než v celé ekonomice, kde obdobný podíl mírně klesl (ze 2,4 % na 2,1 %). Váha těchto položek se v rámci průmyslu výrazně lišila. Zatímco ve zpracovatelském průmyslu činila v roce 2018 jen 2,5 %, v těžbě a dobývání, stejně jako v energetice oscillovala kolem 5 % a dosahovala nejvyšších hodnot ze všech odvětví ekonomiky.
- Hodinová produktivita práce v průmyslu vzrostla v roce 2019 reálně o 2,9 %, zatímco v celé ekonomice o 2,0 %. Souhrnný růst za období 2010 až 2019 dosáhl v průmyslu 13 % v národním hospodářství 16 %. Nominální produktivita práce v průmyslu se v poslední dekádě držela mírně nad úrovní celé ekonomiky. V roce 2019 převyšovala hodinová produktivita práce v energetice hladinu celé ekonomiky téměř čtyřnásobně, v automobilovém průmyslu o polovinu.
- Průměrná hrubá hodinová mzda zaměstnance v průmyslu přepočtená dle standardu kupní síly dosahovala v roce 2018 v tuzemsku hodnoty 9,8 PPS a řadila Česko do poslední třetiny států EU. Nejvyšší koupěschopností výdělků disponovali průmysloví zaměstnanci v Dánsku (23,9), Německu (21,7) a Belgii (18,8). Na opačné straně spektra figurovalo Bulharsko (5,8). V roce 2018 činila mzdová koupěschopnost zaměstnanců průmyslu v Česku 45 % úrovně německých mezd v průmyslu, v roce 2006 to bylo 39 %. K nejslabší konvergenci k německým mzdám došlo mezi novějšími členy Unie ve Slovinsku (ze 47 % na 50 %). Naproti tomu posun v Rumunsku byl ve stejném období silný (ze 17 % na 38 %). Ve vztahu k průmyslu v celé EU27 činila v roce 2018 koupěschopnost tuzemských hodinových mezd 64 %.

